

PRAKSISOVERSIGT · MILJØRET

Praksisoversigt over kommuneplaner

Planklagenævnets prøvelse af retlige mangler ved kommuneplaner og kommuneplantillæg

Version 2 · Opdateret 24. jun. 2026 · 23 afgørelser · 2018-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Kommuneplaner og kommuneplantillæg fastlægger rammerne for den fysiske udvikling i kommunerne og er det overordnede plangrundlag for lokalplaner. Planklagenævnet kan efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 3, alene prøve retlige spørgsmål ved klager over kommuneplaner – herunder om tilblivelsesforskrifter om foroffentlighed, offentlig høring, miljøvurdering og redegørelseskrav er overholdt. Klager over planens indhold, hensigtsmæssighed eller politiske prioriteringer afvises uden realitetsbehandling. Praksis viser, at manglende foroffentlighed efter § 23 c, utilstrækkelig detailhandelsredegørelse efter § 11 e, stk. 4, og for kort offentlig høring efter § 24 udgør de hyppigste ophævelsesgrunde, mens forbud efter § 12, stk. 3, kun kan nedlægges på grundlag af klart og præcist formulerede rammebestemmelser.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kan alene prøve retlige spørgsmål ved klage over kommuneplaner og kommuneplantillæg – klager over planens indhold, omfang eller politiske prioriteringer afvises uden realitetsbehandling.
- 02** Manglende foroffentlighed efter planlovens § 23 c er en væsentlig retlig mangel, når et kommuneplantillæg ændrer en rammes anvendelse i ikke-bagatelagtigt omfang, og fører til ophævelse af kommuneplantillægget.
- 03** Undtagelsen fra foroffentlighed gælder kun ved 'mindre ændringer' i kommuneplanens rammedel, der ikke strider mod planens hovedprincipper – udlæg af nye rammeområder eller ændret arealanvendelse på flere hektar er ikke en 'mindre ændring'.
- 04** Ophæves et kommuneplantillæg, ophæves typisk også den afhængige lokalplan, fordi denne derved bliver i strid med den oprindelige kommuneplan, jf. planlovens § 13, stk. 1.
- 05** Forbud efter planlovens § 12, stk. 3, forudsætter, at kommuneplanens rammebestemmelser er klart og præcist formulerede – generelle henvisninger til retningslinjer i kommuneplanen er ikke tilstrækkelige.
- 06** Forbud efter § 12, stk. 3, kan kun nedlægges mod opførelse af bebyggelse eller ændret anvendelse – udstykning falder ikke ind under bestemmelsens anvendelsesområde.
- 07** Mangelfuld detailhandelsredegørelse efter planlovens § 11 e, stk. 4, er en væsentlig tilblivelsesforskrift, og manglende overholdelse fører til ophævelse af kommuneplantillægget.

- 08** Det er ikke tilstrækkeligt at henvise til en ekstern detailhandelsanalyse, som ikke er offentliggjort sammen med planforslaget – redegørelsen skal ledsage selve kommuneplantillægget.
- 09** Forbud efter § 12, stk. 3, kræver forudgående partshøring i form af et varsel, jf. forvaltningslovens § 19 – manglende varsling er en væsentlig retlig mangel.
- 10** Høringsfristen for kommuneplantillæg er mindst 8 uger, jf. planlovens § 24, stk. 3 – undtagelsen med 4 ugers frist gælder kun ved mindre ændringer, der ikke kræver foroffentlighed.
- 11** Kommuneplanen er ikke umiddelbart bindende for borgere – den danner grundlag for lokalplanlægning og kan kun gøres gældende over for borgere via forbud efter § 12, stk. 2-3, eller § 14.
- 12** Kommunen har et vidt planlægningsmæssigt skøn, og Planklagenævnet kan ikke tilsidesætte dette skøn, medmindre der foreligger retlige fejl som mangelfuld begrundelse, hjemmelsmangel eller tilsidesættelse af lighedsgrundsætningen.
- 13** Manglende undersøgelse af bilag IV-arter i strid med planhabitatbekendtgørelsens § 7 kan udgøre en væsentlig retlig mangel ved kommuneplantillæg, når der er konkrete holdepunkter for arternes tilstedeværelse.

Retsgrundlaget for klage over kommuneplaner – kun retlige

§ 1 spørgsmål

Kommuneplaner og kommuneplantillæg er det overordnede plangrundlag for den fysiske planlægning i kommunerne. Kommuneplanen opdeles i en **hovedstruktur, retningslinjer** og en **rammedel**, der fastlægger rammerne for indholdet af lokalplaner, jf. [Planloven § 11, stk. 2](#). Kommuneplanens bestemmelser er – i modsætning til lokalplaner – **ikke umiddelbart bindende** for borgere og bygherrer. Kommunalbestyrelsen kan dog modsætte sig forhold i strid med kommuneplanens rammedel via forbud efter [Planloven § 12, stk. 3](#).

Klager over kommuneplaner og kommuneplantillæg kan indbringes for Planklagenævnet efter [Planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#), men nævnet kan **alene prøve retlige spørgsmål**. Klager over planens **indhold, hensigtsmæssighed eller politiske prioriteringer** – fx om et område bør udlægges til boliger frem for erhverv, om bebyggelsens omfang er passende, eller om et byggeri medfører skyggegener – falder **uden for nævnets kompetence**.

I [19/04085](#) og [19/08634](#) fastslog Planklagenævnet, at kommunen har et vidt skøn i forhold til indholdet af et kommuneplantillæg, og at spørgsmål om byggemuligheder, udsigtsgener og tab af ejendomsværdi ligger uden for nævnets kompetence. Tilsvarende afviste nævnet i [18/05980](#), [18/06872](#) og [18/05919](#) at behandle klagepunkter om planens hensigtsmæssighed i forbindelse med et kommuneplantillæg for et stadion.

De retlige spørgsmål, nævnet **kan** prøve, omfatter bl.a.:

- Om tilblivelsesforskrifter (foroffentlighed, offentlig høring, miljøvurdering) er overholdt
- Om der er hjemmel til den trufne afgørelse
- Om forvaltningsretlige grundsætninger (begrundelsespligt, lighedsgrundsætning, proportionalitet, officialprincip) er tilsidesat

- Om planlovens materielle krav – herunder redegørelseskrav og overensstemmelse med kommuneplanen – er opfyldt

Afgørelser fra Planklagenævnet er endelige og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#). Retssag skal anlægges inden 6 måneder, jf. [Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4](#).

LOV

[Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#)[Planloven § 11, stk. 2](#)[Planloven § 12, stk. 3](#)[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Svendborg Kommunes kommuneplantillæg og lokalplan for Skarø 29.01.2021

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for stadion ved A1 i Helsingør - manglende vurdering af mikroplastrisiko 21.12.2020

§ 2 Foroffentlighed efter § 23 c – ophævelse ved manglende indkaldelse af ideer og forslag

Før udarbejdelse af forslag til kommuneplantillæg, der ikke er omfattet af kommunens planstrategi, skal kommunalbestyrelsen som udgangspunkt indkalde ideer og forslag fra offentligheden, jf. [Planloven § 23 c](#). Formålet er at inddrage borgerne **tidligt** i planlægningsarbejdet. Undtagelse gælder ved **mindre ændringer** i kommuneplanens rammedel, der ikke strider mod planens hovedprincipper.

Ifølge [Vejledning om kommuneplanlægning](#) tænkes ved "mindre ændringer" navnlig på:

ganske små rammeændringer foranlediget af et lokalplanforslag, som fx mindre ændringer af grænserne mellem områder med forskellige anvendelsesbestemmelser eller mindre justeringer af bestemmelser om maksimal højde, bebyggelsesprocent mv.

Praksis fra Planklagenævnet viser en **restriktiv** fortolkning af undtagelsen:

Ændring af anvendelse fra offentlige formål til boligformål på 9.200 m² er **ikke** en mindre ændring. I [19/05592](#) og [19/06131](#) ophævede nævnet Viborg Kommunes kommuneplantillæg nr. 31, der omdannede et plejecenter til etageboliger, fordi kommunen ikke havde afholdt foroffentlighed. Nævnet lagde vægt på, at offentlige formål kan have en markant anderledes påvirkning af omgivelserne end boligformål.

Udlæg af to nye rammeområder på samlet 15,9 ha til boligbebyggelse er heller ikke en mindre ændring. I [21/07353](#) og [21/07354](#) ophævede nævnet Ikast-Brande Kommunes kommuneplantillæg nr. 46, der udlagde arealer til boligbebyggelse, som tidligere ikke var omfattet af rammebestemmelser.

Udlæg af nyt rammeområde med ændret arealanvendelse fra landbrugsjord til offentlige formål er heller ikke en mindre ændring. I [23/05022](#) og [23/08709](#) ophævede nævnet Guldborgsund Kommunes kommuneplantillæg, fordi høringsfristen på 7 uger var kortere end de påkrævede 8 uger. Nævnet citerede forarbejderne:

"ved mindre ændringer" navnlig tænkes på ganske små rammeændringer foranlediget af et lokalplanforslag, som f.eks. mindre reguleringer af grænserne mellem områder med forskellige anvendelsesbestemmelser eller justeringer af bestemmelser om maksimal højde, bebyggelsesprocent m.v.

Konsekvens for afhængige lokalplaner: I alle de nævnte sager medførte ophævelsen af kommuneplantillægget, at den tilhørende lokalplan også blev ophævet, fordi den herefter stred mod den oprindelige kommuneplan, jf. [Planloven § 13, stk. 1](#).

Nævnet bemærkede i flere sager, at adgangen til at fastsætte en kortere høringsfrist end 8 uger (jf. [Planloven § 24, stk. 4](#)) er sammenfaldende med adgangen til at undlade foroffentlighed, jf. § 23 c – kræves foroffentlighed, gælder 8-ugers fristen automatisk, jf. [Planloven § 24, stk. 3](#).

LOV	Planloven § 13, stk. 1	Planloven § 23c	Planloven § 24, stk. 3, 4
PRAKSIS	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg grundet utilstrækkelig høringsfrist Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 398 og kommuneplantillæg nr. 46 for boligområde ved Nordlundvej, Brande Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg i Viborg Kommune grundet manglende forudgående offentlighed		
			20.12.2023 09.07.2021 15.11.2019

Forbud efter § 12, stk. 3 – krav om klare og præcise

§ 3 rammebestemmelser

Inden for byzoner og sommerhusområder kan kommunalbestyrelsen modsætte sig opførelse af bebyggelse eller ændret anvendelse i strid med kommuneplanens rammedel, jf. [Planloven § 12, stk. 3](#). Bestemmelsen er et vigtigt styringsredskab, der gør det muligt at håndhæve kommuneplanens rammer **uden** at tilvejebringe en lokalplan.

Forbud forudsætter imidlertid, at rammebestemmelserne er **klart og præcist** formuleret, så der ikke kan være tvivl om, at den ønskede bebyggelse eller anvendelse er i strid med planen. Ifølge [Vejledning om kommuneplanlægning](#):

Hvis anvendelsesbestemmelserne er brede og ikke nærmere præciseret, kan bestemmelsen ikke bruges.

Praksis fra Planklagenævnet illustrerer kravet:

Sag	Kommune	Udfald	Begrundelse
22/16858	Frederikshavn	Stadfæstet	Klar hovedregel om maks. 1,5 etage
23/10409	Odense	Stadfæstet	Klar ramme for boligformål
18/09925	Jammerbugt	Ophævet	Rammen var upræcis, mangelfuld begrundelse
25/05374	Halsnæs	Ophævet	Retningslinje var ikke del af rammedelen
24/12286	Slagelse	Ophævet	Manglende konkret vurdering
25/11796	Sorø	Ophævet	Udstykning falder uden for § 12, stk. 3

Retningslinjer vs. rammedel: I [25/05374](#) fastslog nævnet, at en bred henvisning fra en rammebestemmelse til et kapitel af retningslinjer (4.1–4.23) ikke er tilstrækkelig til at gøre et specifikt underpunkt (4.1.4) til en bindende del af kommuneplanens rammedel. Kommunen havde ingen hjemmel til at nedlægge forbud baseret på en retningslinje, der ikke direkte var integreret i rammen.

Udstykning: I [25/11796](#) præciserede nævnet, at [Planloven § 12, stk. 3](#) alene hjemler forbud mod **opførelse af bebyggelse og ændret anvendelse** – udstykning falder ikke inden for disse kategorier. Ønsker kommunen at modsætte sig udstykning, må den i stedet anvende [Planloven § 14](#).

Varsling og partshøring: I [22/11451](#) ophævede nævnet et forbud, fordi kommunen ikke havde varslet det påtænkte forbud som forudgående partshøring, jf. [Forvaltningsloven § 19](#). Manglende varsling blev anset for en væsentlig retlig mangel.

LOV

Forvaltningsloven § 19

Planloven § 12, stk. 3

Planloven § 14

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver Sorø Kommunes forbud mod udstykning – § 12, stk. 3 giver ikke hjemmel

20.03.2026

Planklagenævnet · Ophævelse af forbud mod tilbygning i sommerhusområde grundet manglende hjemmel i kommuneplanens rammedel

19.12.2025

Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver Slagelse Kommunes forbud mod bolig i erhvervsområde (ramme 6.E1) grundet manglende konkret vurdering efter Planlovens § 12, stk. 3

06.10.2025

Planklagenævnet · Odense Kommunes forbud mod etablering af parkeringsplads i boligområde stadfæstet af Planklagenævnet

01.11.2024

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opførelse af enfamiliehus i to etager i Frederikshavn Kommune

04.10.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod byggeri i 2 etager i Jammerbugt Kommune

08.08.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod indretning af lejlighed efter planlovens § 12, Jammerbugt Kommune

13.03.2020

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opdeling af lejlighed

22.05.2018

§ 4 Overensstemmelse mellem lokalplan og kommuneplan – § 13, stk. 1

En lokalplan må ikke stride mod kommuneplanen, jf. [Planloven § 13, stk. 1, nr. 1](#). Denne regel har en vigtig konsekvens: ophæves et kommuneplantillæg, der har udvidet eller ændret kommuneplanens rammer, vil den tilhørende lokalplan typisk **også falde**, fordi den herefter er i strid med den **oprindelige** kommuneplanramme.

I [18/09381](#), [19/01081](#) og [19/01085](#) ophævede Planklagenævnet en lokalplan i Nyborg Kommune, fordi der var en direkte modstrid mellem lokalplanens arealudlæg (institution/børnehave) og kommuneplantillæggets udlæg (boligområde). Nævnet fandt, at dette var en væsentlig retlig mangel ved lokalplanen.

I [24/11848](#) ophævede nævnet Stevns Kommunes kommuneplantillæg nr. 10 grundet mangelfuld detailhandelsredegørelse. Som konsekvens konstaterede nævnet, at lokalplan nr. 220 var ugyldig, da den nu stod i uoverensstemmelse med den gældende kommuneplan, som fortsat udlagde området til boligformål.

Denne "dominoeffekt" gør sig gældende i adskillige af de omtalte sager – bl.a. [19/05592](#) og [19/06131](#), [21/07353](#) og [21/07354](#) og [23/05022](#) og [23/08709](#).

Omvendt gælder, at en kommune altid har adgang til at vedtage et kommuneplantillæg, der ændrer rammerne, og derefter tilvejebringe en lokalplan i overensstemmelse med de nye rammer. I [19/04085](#) og [19/08634](#) bemærkede nævnet, at der ikke er noget i planloven, der forhindrer en kommune i at vedtage et kommuneplantillæg, som muliggør en konkret disposition, selvom den måtte stride mod kommuneplanens generelle retningslinjer.

For en detaljeret behandling af lokalplaner som selvstændigt emne henvises til [praksisoversigten om lokalplaner](#).

LOV	Planloven § 13, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse	06.08.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg grundet utilstrækkelig høringsfrist	20.12.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 398 og kommuneplantillæg nr. 46 for boligområde ved Nordlundvej, Brande	09.07.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Svendborg Kommunes kommuneplantillæg og lokalplan for Skarø	29.01.2021
	Planklagenævnet · Lokalplan ophævet grundet uoverensstemmelse med kommuneplanens rammebestemmelser	19.11.2019
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg i Viborg Kommune grundet manglende forudgående offentlighed	15.11.2019

§ 5 Detailhandelsredegørelsen – krav efter § 11 e, stk. 4

Kommuneplantillæg, der giver mulighed for etablering af butikker, skal ledsages af en redegørelse, der opfylder kravene i [Planloven § 11 e, stk. 4](#). Redegørelsen skal bl.a. indeholde:

- Vurdering af omfanget af eksisterende bruttoetageareal til butikksformål fordelt på hovedbutikstyper og deres omsætning
- Vurdering af behovet for nybyggeri til butikksformål
- Beskrivelse af det opland, den nye butik forudsættes at betjene
- Angivelse af tilgængelighed for forskellige trafikarter

Bestemmelsen er en **væsentlig tilblivelsesforskrift**, og manglende overholdelse udgør en **væsentlig retlig mangel**.

I [22/04142](#) ophævede nævnet Skive Kommunes kommuneplantillæg nr. 15 for udvidelse af et lokalcenter. Nævnet fandt, at redegørelsen var utilstrækkelig, og at den **detaljerede** detailhandelsredegørelse, som der blev henvist til, **ikke var offentliggjort sammen med planforslaget**.

Dette princip blev bekræftet og skærpet i [24/11848](#), hvor nævnet ophævede Stevns Kommunes kommuneplantillæg nr. 10 med den markante præmis:

"Det er ikke tilstrækkeligt for at opfylde kravet i § 11 e om, at redegørelsen skal ledsage kommuneplantillægget, at der i forslaget til kommuneplantillægget henvises til en detailhandelsredegørelse, som ikke er fremlagt offentligt sammen med forslaget."

Derimod accepterede nævnet i [23/13155](#) (Søndervig), at kommunen havde anvendt en detailhandelsredegørelse udarbejdet af ansøgerens konsulenter, idet planloven **ikke** er til hinder for brug af eksterne rådgivere, så længe kommunen **overtager ansvaret** for indholdet og kvalitetssikrer materialet.

I [18/06295](#) og [18/06297](#) ophævede nævnet Vejle Kommunes kommuneplantillæg nr. 46 for et centerområde. Kommunen havde ikke udarbejdet en samlet redegørelse, selv om visse oplysninger fremgik spredt i

miljørapporten. Nævnet konstaterede, at dette **ikke** opfyldte kravene, da redegørelsen skal fremstå som et **sammenhængende og identificerbart** element.

Samtidig fandt nævnet i [21/08159 m.fl.](#) (Ringkøbing), at kravene i [Planloven § 11 e, stk. 5](#) til redegørelse for aflastningsområder var opfyldt, og at kommunen havde et bredt skøn ved vurderingen af behovet for detailhandelsareal.

LOV	Planloven § 11e, stk. 4, 5	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse	06.08.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig	14.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive	12.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg og lokalplan for udvidelse af aflastningsområde i Ringkøbing	19.04.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 1225 og kommuneplantillæg nr. 46 for centerområde ved Gammelhavn, Vejle	15.05.2019

§ 6 Offentlig høring og høringsfrister – § 24 og § 27

Forslag til kommuneplaner og kommuneplantillæg skal sendes i offentlig høring i **mindst 8 uger**, jf. [Planloven § 24, stk. 3](#). En kortere frist på 4 uger kan kun anvendes ved **mindre ændringer** i kommuneplanens rammedel, der ikke strider mod planens hovedprincipper, jf. [Planloven § 24, stk. 4](#). Nævnet har i praksis fastslået, at adgangen til at forkorte høringsfristen er **sammenfaldende** med undtagelsen fra foroffentlighed i § 23 c: er foroffentlighed påkrævet, gælder 8-ugers fristen automatisk.

I [23/05022](#) og [23/08709](#) (Guldborgsund) var planforslagene i høring i 7 uger, men da kommuneplantillægget udlagde et helt nyt rammeområde med ændret arealanvendelse, kunne den korte frist **ikke** anvendes. Den endelige vedtagelse var dermed i strid med [Planloven § 27, stk. 1](#), jf. § 24, stk. 3, hvilket medførte ophævelse.

I [21/13020](#) (Solrød) havde en lokalplan kun været i høring i 2 uger, inklusive en helligdag. Nævnet fandt, at der **ikke** var tale om et planforslag af mindre betydning, og at helligdage som udgangspunkt bør medføre forlængelse af minimumsfristen, jf. [Planloven § 24, stk. 7](#). Tilsidesættelsen af høringsreglerne blev anset for en **væsentlig mangel**, der medførte ugyldighed.

Ved endelig vedtagelse kan kommunen foretage ændringer i planforslaget, men ændringerne må **ikke** gå ud over rammerne af det, der har været i høring, jf. [Planloven § 27, stk. 2](#). I modsat fald kræves fornyet offentlig høring.

LOV	Planloven § 24, stk. 3, 4	Planloven § 27, stk. 1, 2
PRAKSIS	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg grundet utilstrækkelig høringsfrist	20.12.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Solrød Kommunes lokalplan nr. 317.5 - mangelfuld inddragelse af offentligheden	20.05.2022

§ 7 Miljøvurdering og bilag IV-arter ved kommuneplantillæg

Kommuneplaner skal som hovedregel undergives **strategisk miljøvurdering** (SMV) efter [Miljøvurderingsloven](#). Kravet er normalt begrænset til de dele af kommuneplanforslaget, som indeholder **ændringer** i forhold til den gældende kommuneplan. Kommuneplaner, der omfatter mindre områder på lokalt plan, eller som alene indeholder mindre ændringer, skal kun miljøvurderes, hvis de antages at kunne få **væsentlig indvirkning** på miljøet, jf. [Miljøvurderingsloven § 8, stk. 2](#).

Ifølge [Vejlledning om kommuneplanlægning](#):

Kommuneplaner skal som hovedregel miljøvurderes. Kravet om miljøvurdering af kommuneplaner er normalt begrænset til de dele af kommuneplanforslaget, som indeholder ændringer i forhold til den gældende kommuneplan.

I [18/05980 m.fl.](#) (Helsingør) behandlede nævnet et kommuneplantillæg for et stadion med tilhørende miljørapport. Klagerne anførte, at miljørapporten ikke tilstrækkeligt belyste risikoen for udledning af mikroplastik fra en planlagt kunstgræsbane. Nævnet fandt, at miljøvurderingsloven alene har **processuel** karakter og ikke fastlægger grænser for politiske beslutninger eller acceptable miljøpåvirkninger.

Bilag IV-arter: Manglende undersøgelse af bilag IV-arter (fx flagermus og stor vandsalamander) kan udgøre en **væsentlig retlig mangel** ved kommuneplantillæg, når der er konkrete holdepunkter for arternes tilstedeværelse. I [21/03709 m.fl.](#) (Vejlands Kvarter, Amager Fælled) var beskyttelsen af stor vandsalamander (bilag IV-art) et centralt punkt. Et flertal på 8 medlemmer fandt, at de etablerede afværgeforanstaltninger sikrede den økologiske funktionalitet. Et **mindretal** på 3 medlemmer stemte for ophævelse, da fjernelsen af 2,58 ha rasteområde efter deres opfattelse udgjorde en utilstrækkelig sikring. Afgørelsen illustrerer, at vurderingen af bilag IV-arter også i kommuneplansammenhæng er et **retligt spørgsmål**, som nævnet prøver.

For en nærmere behandling af miljøvurdering af konkrete projekter henvises til [praksisoversigten om miljøgodkendelse](#).

LOV

[Miljøvurderingsloven § 8, stk. 2](#)
[Miljøvurderingsloven § 13](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Vejlands Kvarter på Amager Fælled

14.12.2021

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for stadion ved A1 i Helsingør - manglende vurdering af mikroplastrisiko

21.12.2020

§ 8 Kystnærhedszone og særlige begrundelseskrav

Planlægning i kystnærhedszonen stiller særlige krav til redegørelse og begrundelse, jf. [Planloven § 5 b](#). For arealer indvundet fra søterritoriet kræves, at kommunen godtgør en **særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse** for kystnær lokalisering.

I [24/04930](#) og [24/06985](#) ophævede nævnet Halsnæs Kommunes kommuneplantillæg og lokalplan for et erhvervsområde. Det centrale problem var, at lokalplanens anvendelsesbestemmelser åbnede for en **bred vifte af generelle erhverv** (industri, værksted, oplag) uden krav om havnetilknytning, mens kommunen argumenterede for, at placeringen var nødvendig for at understøtte den eksisterende erhvervshavn. Nævnet påpegede uoverensstemmelsen:

"Det fremgår således ikke af lokalplanen, at området skal anvendes til havnerelaterede erhvervsformål, som er afhængige af en kystnær placering og derfor forudsætter inddragelse af arealer fra søterritoriet."

I [25/00540](#) (Skødstrup) derimod, fandt nævnet, at redegørelseskravene i [Planloven § 16, stk. 5](#) om visuel påvirkning var opfyldt, fordi byggefeltene lå uden for den kystnære zone, og afstanden samt eksisterende bebyggelse sikrede, at området ikke var synligt fra kysten.

LOV	Planloven § 5b, stk. 1	Planloven § 16, stk. 5	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Gyldighed af lokalplan og kommuneplantillæg til udvidelse af plejehjem i Skødstrup		30.01.2026
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg for erhvervsområde i Halsnæs Kommune grundet mangelfuld kystbegrundelse		29.10.2024

§ 9 Forvaltningsretlige krav – begrundelse, lighedsgrundsætning og officialprincip

Kommunale afgørelser om kommuneplaner og forbud efter [Planloven § 12](#) skal opfylde de almindelige forvaltningsretlige krav til begrundelse, partshøring og saglighed.

Begrundelsespligt: I [NMK-33-04559](#) ophævede nævnet Københavns Kommunes forbud mod opdeling af en lejlighed, fordi begrundelsen **ikke** indeholdt en redegørelse for, hvilke hovedhensyn der var bestemmende for vurderingen. En skriftlig afgørelse skal indeholde en begrundelse med henvisning til retsregler og de faktiske omstændigheder, jf. [Forvaltningsloven § 22](#) og [§ 24](#).

Lighedsgrundsætning: I [22/16858](#) prøvede nævnet, om kommunens forbud mod byggeri i 2 etager stred mod lighedsgrundsætningen, fordi andre ejendomme i lignende rammeområder havde fået tilladelse til 2 etager. Nævnet fandt, at kommunen havde en **saglig og planlægningsmæssigt relevant begrundelse** for forskelsbehandlingen og bemærkede, at en **tidligere forkert retsopfattelse** fra kommunens side ikke afskærer den fra fremadrettet at administrere i overensstemmelse med gældende ret.

Officialprincippet: I [23/10409](#) afviste nævnet, at kommunen var forpligtet til at foretage støjmålinger eller trafikoptællinger inden nedlæggelse af forbud. Kommunen kunne basere sit skøn på eksisterende materiale som luftfotos og kort. Nævnet udtalte:

"Planklagenævnet finder, at gener fra støj, trafik og indblik er planlægningsmæssigt relevante hensyn, som kommunen kan inddrage i forbindelse med en skønsmæssig afgørelse... Dette gælder uanset om disse forhold også kan indgå i en privatretlig tvist."

Skøn under regel: I [22/16858](#) (Frederikshavn) afviste nævnet, at kommunen havde sat skøn under regel ved at bruge "usynlige linjer" – nævnet konstaterede, at afgørelsen viste en konkret vurdering af områdets karakter.

LOV	Forvaltningsloven § 19	Forvaltningsloven § 22	Forvaltningsloven § 24, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Odense Kommunes forbud mod etablering af parkeringsplads i boligområde stadfæstet af Planklagenævnet			01.11.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opførelse af enfamiliehus i to etager i Frederikshavn Kommune			04.10.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod indretning af lejlighed efter planlovens § 12, Jammerbugt Kommune			13.03.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opdeling af lejlighed			22.05.2018

§ 10 Sammenfatning – de vigtigste mønstre i nævnspraksis

Planklagenævnets praksis om kommuneplaner og kommuneplantillæg kan sammenfattes i følgende hovedmønstre:

- **Afgrænsningen af prøvelsen** er skarp: nævnet afviser konsekvent klager, der angår planens hensigtsmæssighed, og prøver alene retlige spørgsmål.
- **Foroffentlighed** er den hyppigste ophævelsesgrund ved kommuneplantillæg. Ændring af en rammes **anvendelse** (fx fra offentlige formål til boliger, fra landbrug til erhverv, eller udlæg af nye rammeområder) kræver næsten altid foroffentlighed – undtagelsen for "mindre ændringer" fortolkes **snævert**.
- **Detailhandelsredegørelsen** i § 11 e, stk. 4, er en **væsentlig tilblivelsesforskrift** – den skal ledsage selve planforslaget og offentliggøres sammen med det. Det er ikke nok at henvise til en bagvedliggende analyse, der ikke er offentligt tilgængelig.
- **Forbud efter § 12, stk. 3** kræver, at rammebestemmelserne er klart og præcist formulerede. Generelle retningslinjer i kommuneplanen er **ikke** tilstrækkelige som hjemmel. Forbud kan **ikke** anvendes mod udstykning og kræver forudgående varsling.
- **Domino-effekten** via § 13, stk. 1, er en tilbagevendende konsekvens: ophæves et kommuneplantillæg, falder den afhængige lokalplan typisk med.
- **Bilag IV-arter og strategisk miljøvurdering** er retlige spørgsmål, som nævnet prøver fuldt ud – manglende undersøgelse kan medføre ophævelse.
- **Forvaltningsretlige krav** (begrundelse, partshøring, lighedsgrundsætning, officialprincip) håndhæves strengt – en afgørelse, der ikke angiver de **konkrete hovedhensyn**, ophæves uanset om det materielle resultat måtte have været korrekt.

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Planloven § 11e	stk. 4	Planloven § 12	stk. 3
Planloven § 13	stk. 1	Planloven § 23c	
Planloven § 24	stk. 3	Planloven § 58	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

23 afgørelser

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS			23
20.03.2026	Planklagenævnet ophæver Sorø Kommunes forbud mod udstykning – § 12, stk. 3 giver ikke hjemmel		25/11796
30.01.2026	Gyldighed af lokalplan og kommuneplantillæg til udvidelse af plejehjem i Skødstrup		25/00540, 25/03054
19.12.2025	Ophævelse af forbud mod tilbygning i sommerhusområde grundet manglende hjemmel i kommuneplanens rammedel		25/05374

06.10.2025	Planklagenævnet ophæver Slagelse Kommunes forbud mod bolig i erhvervsområde (ramme 6.E1) grundet manglende konkret vurdering efter Planlovens § 12, stk. 3	24/12286
06.08.2025	Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse	24/11848, 24/11849, 24/08728
01.11.2024	Odense Kommunes forbud mod etablering af parkeringsplads i boligområde stadfæstet af Planklagenævnet	23/10409
29.10.2024	Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg for erhvervsområde i Halsnæs Kommune grundet mangelfuld kystbegrundelse	24/04930 og 24/06985
14.03.2024	Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig	23/13155, 23/13156, 23/13157, 23/13158, 23/13159, 23/14269
20.12.2023	Ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg grundet utilstrækkelig høringsfrist	23/05022, 23/08709
04.10.2023	Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opførelse af enfamiliehus i to etager i Frederikshavn Kommune	22/16858
08.08.2023	Planklagenævnets afgørelse om forbud mod byggeri i 2 etager i Jammerbugt Kommune	22/11451
12.09.2022	Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive	22/04142
20.05.2022	Planklagenævnets afgørelse om Solrød Kommunes lokalplan nr. 317.5 - mangelfuld inddragelse af offentligheden	21/13020
19.04.2022	Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg og lokalplan for udvidelse af aflastningsområde i Ringkøbing	21/08159, 21/08160, 21/08161 og 21/09213
14.12.2021	Planklagenævnets afgørelse om Vejlands Kvarter på Amager Fælled	21/03709, 21/03708, 21/03706 og 21/03705
09.07.2021	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 398 og kommuneplantillæg nr. 46 for boligområde ved Nordlundvej, Brande	21/07353 og 21/07354
29.01.2021	Planklagenævnets afgørelse om Svendborg Kommunes kommuneplantillæg og lokalplan for Skarø	19/04085, 19/08634, 19/08635, 19/08636 og 19/08637
21.12.2020	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for stadion ved A1 i Helsingør - manglende vurdering af mikroplastrisiko	18/05980, 18/06872 og 18/05919, Tidl.: NMK-41-00557, NMK-33-04530

13.03.2020	Planklagenævnets afgørelse om forbud mod indretning af lejlighed efter planlovens § 12, Jammerbugt Kommune	18/09925
19.11.2019	Lokalplan ophævet grundet uoverensstemmelse med kommuneplanens rammebestemmelser	18/09381, 19/01081 og 19/01085
15.11.2019	Planklagenævnets afgørelse om ophævelse af lokalplan og kommuneplantillæg i Viborg Kommune grundet manglende forudgående offentlighed	19/05592 og 19/06131
15.05.2019	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 1225 og kommuneplantillæg nr. 46 for centerområde ved Gammelhavn, Vejle	18/06295 og 18/06297
22.05.2018	Planklagenævnets afgørelse om forbud mod opdeling af lejlighed	NMK-33-04559